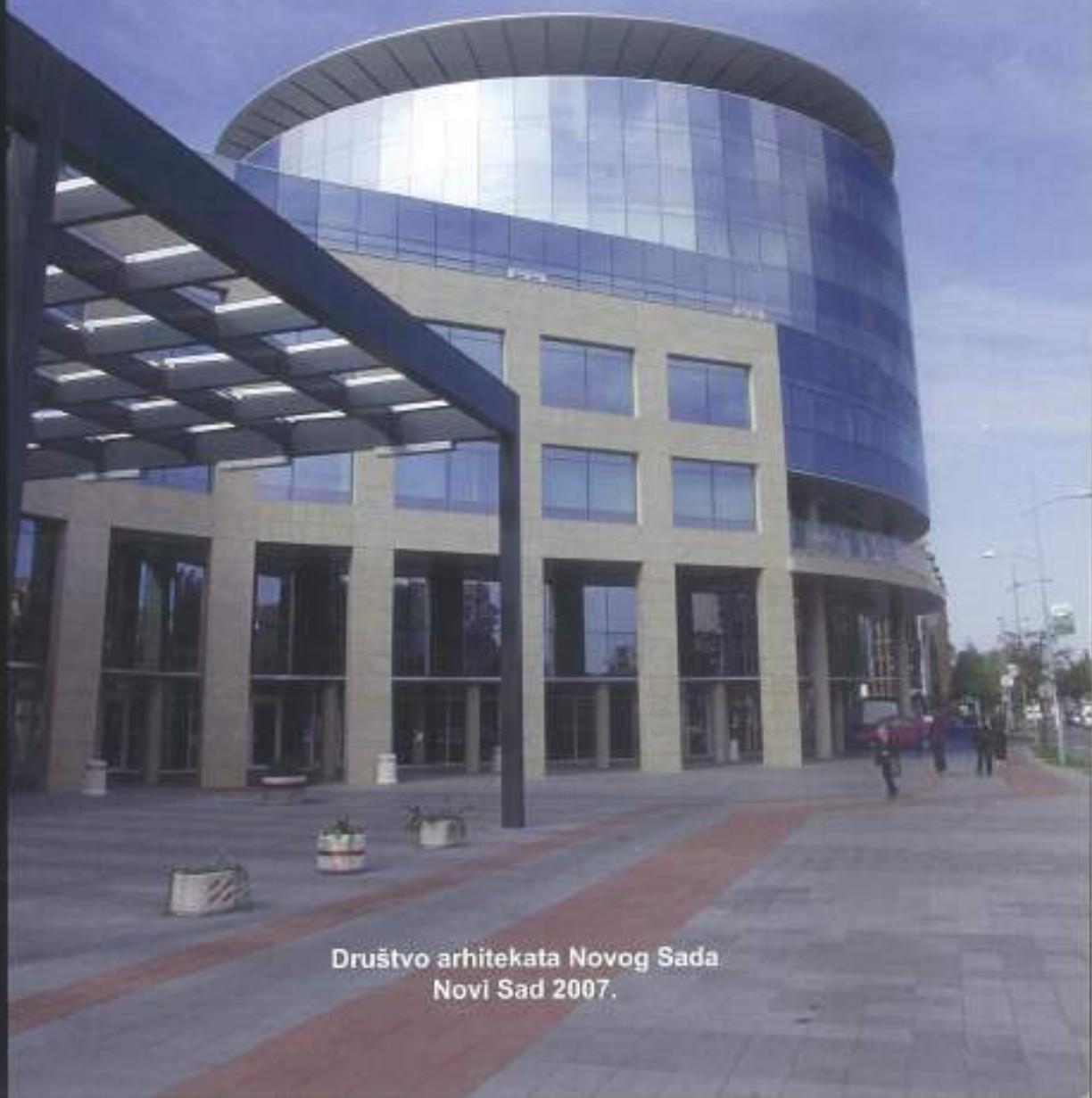

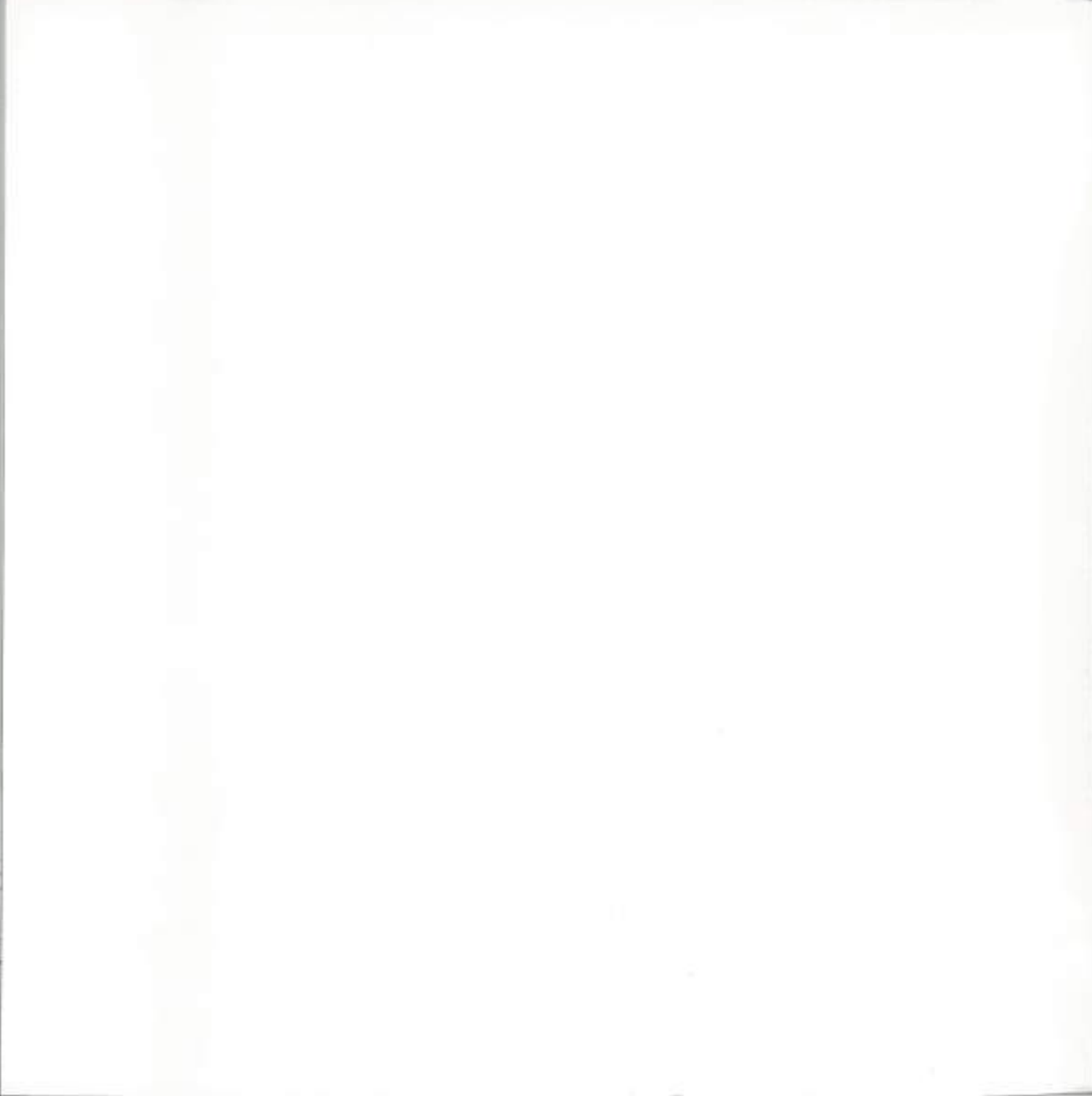
Đorđe Grbić

TABAKOVIĆEVA NAGRADA ARHITEKTURE 2007.

Đorđe Grbić

Društvo arhitekata Novog Sada
Novi Sad 2007.

Tabakovićeve nagrada za arhitekturu 2007.

Đorđe Grbić

Društvo arhitekata Novog Sada
Novi Sad 2007.

Đorđe Grbić

Novi Sad 2007.

TABAKOVIĆEVA NAGRADA ARHITEKTURE 2007.

DaNS

Društvo arhitekata Novog Sada

Tabakovićeve nagrade arhitekture – najznačajnije priznanje za arhitektonsko stvaralaštvo koje dodeljuje Društvo arhitekata Novog Sada, ustanovljeno je 1994. godine i znak je priznanja jednom od pionira naše moderne arhitekture, istaknutom graditelju Novog Sada i Vojvodine, arhitekti Đorđu Tabakoviću (1897-1971).

Veće Tabakovićeve nagrade arhitekture sastavljeno od dosadašnjih dobitnika – arhitekti Zora Mitrović-Pajkić, Aleksandar Kelemen, Slavko Odavić, Dušan Krstić, Milan Marić, Karlo Denegri i Miroslav Krstonošić u svojstvu predsednika Veća TNA, na sednici održanoj septembra 2007. u Novom Sadu, donelo je odluku da se TNA za 2007. godinu dodeli arhitekti Đorđu Grbiću iz Novog Sada za realizovana arhitektonska dela.

Đorđe Grbić, diplomirani inženjer arhitekture, Novi Sad

Monografska izložba povodom dodele Tabakovićeve nagrade arhitekture za 2007.

Tehnička škola „Jovan Vukanović“, Novi Sad, novembar-decembar 2007.

Priredivač izložbe: Društvo arhitekata Novog Sada

Za izdavača: Lazar Kuzmanov

Dizajn kataloga: Miroslav Šilić

Štampa: Štamparija STOJKOV, Novi Sad

Novi Sad, 2007.

ARHITEKT ĐORĐE GRBIĆ TRADICIJA BIROA I STASAVANJE LIČNOSTI

Po životnoj dobi, stručnoj praksi, kvalitetu projektovanih i izvedenih objekata, celina ili intervencija na starijim gradnjama i u javnom prostoru, po predlozima i nagradama na urbanističko - arhitektonskim takmičenjima, te obimom ukupne angažovanosti u struci i za struku, arhitekta Đorđe Grbić pripada srednjoj generaciji, danas već zrelih ličnosti našeg graditeljstva čiji radno - stvaralački dometi opravdavaju i omogućavaju afirmativno - kritički prikaz, valorizaciju i priznanja.

Rođen u Novom Sadu (1947), školovan i na struku upućen kroz Građevinsko - tehničku školu najboljih tradicija i uglednih profesora koju je, takođe završio u Novom Sadu (1966), Đorđe Grbić je Arhitektonski fakultet diplomirao u Beogradu kod akademika Ive Antića kao mentora.¹

Nakon početne prakse u „Ateljeu 11“ Zore - Mitrović Pajkić i ateljeu Miroslava Krstonošića na Petrovaradinskoj tvrđavi, te kraće vreme u novosadskom Institutu za prehrambenu industriju, Grbić je karijeru vodećeg i samostalnog projektanta započeo, razvio, a od 1975. godine, pa do ovih dana vodio u novosadskom arhitektonskom birou Plan.

Biro, čiji je prvi direktor bio, od 1956. do 1963. godine, arhitekta Sibin Đorđević (1922), potom Andrija Šrek (1930-1970), Petar Jankov (1921-1986), Miroslav Krstonošić (1932), pa Milovan Lomić (1943), a čiji su saradnici pored njih bili i arhitekti Dušan Mirković (1940-1979), Milan Marić (1940), Dušan Radovanović (1946), Ljiljana Milin (1947), Đorđe Stojčić (1944-2005) i drugi - mlađi i još delujući, bio je zapravo, veoma dugo, respektabilan, od investitora tražen i cenjeni tim stručnjaka angažovan kako u Novom Sadu, tako u Vojvodini, čitavoj Srbiji, širom bivše Jugoslavije i izvan nje.

U takvom okruženju i sa takvim kolegama, na čiji se rad mogao osloniti, ugledati i nastaviti, arhitektura Đorđa Grbića ponela je odlike visokog profesionalizma, konstruktivne i oblikovne smelosti i inovacije, sa akcentima individualnosti njegove kreativne ličnosti u meri koju je uigrani kolektivni napor i dobro vođena ekipa omogućavala i dozvoljavala.

Od Sibina Đorđevića, evropski orijentisanog Le-Korbizijanca, preko Andrije Šreka i Petra Jankova čije radove i danas visoko valorizujemo, kao još uvek aktuelne i uspešne

primere primene koncepta poštovanja zanata, logike mesta i vremena, sažetosti osnove i suzdržanosti u upotrebi lokalnih materijala i internacionalnih tehničko - tehnoloških rešenja, do Krstonošića koji je svojim najboljim radovima, Iskustva Plana obogatilo poštovanjem prirode i morfologije terena, kako su to činili i drugi već pomenuti arhitekti, svako na svoj način kao i sam Grbić među njima, razvijana je paralelna tradicija Biroa, duha i delotvornog mehanizma tima, uz istovremeno negovanje umetničke slobode i nezavisnosti autora.²

Podstrekavan takvim okolnostima i radnim ambijentom arhitekta Đorđe Grbić biva, u stručnoj javnosti i publicistici zapažen, najpre u timu sa Dušanom Mirkovićem i Milanom Marićem (Konkurs za stanove na Novom naselju u Novom Sadu, 1975. godine), a potom povodom realizacije tih stambenih četrnaestospratnica korektnih osnova sa po šest stanova na etaži, ali bez nekih izuzetnijih oblikovnih odlika (1976-1980).³

Samostalno, Grbić je to učinio projektom i realizacijom poslovno-stambene zgrade P+6 u Šumadijskoj ulici br. 5-9. u Novom Sadu, prikazanom na VIII Novosadskom salonu 1979. godine. Grbić se ovde predstavio dobro komponovanim objektom, pomalo robusnog korpusa sa jasno izdiferenciranih pet stambenih etaža nad lokalima u prizemlju, a pod nizom podkrovnih stanova upakovanih u skošeni, limeni pokrivač sa ležećim prozorima između (u kosu krovnu ravan usečenih plitkih terasa) u vertikalnom nizu sa lođama ispod njih. Čvrstina kompozicije naglašena je, za jednu etažu izdignutom kulom ravnog krova, na spoju poteza onog dela zgrade čija je regulaciona i građevinska linija poklopljena sa onim delom koji je građevinskom linijom povučen od regulacije prema unutrašnjosti parcele za širinu čitavog stana. Crvena opeka, belo naglašeni serklaži kao vizuelni, a ne samo konstruktivni razdelnici etaža, nešto uvučeno prizemlje, skošeni krov mansardnog dela, ritmika otvora i njihova smenjivost sa lođama, kriju iza sebe čitljivu i standardnu dispoziciju prostorija u stanu, a celinom uvode Grbića u krug ozbiljnih novosadskih graditelja čiji radovi počinju da izranjaju i nadkrijuju krovove nekada periferijskog dela oko poznate Riblje pijace dejudi mu viši nivo gradskosti i urbaniteta.

Zadaci na kojima je potom radio, po zahtevima i uz razumevanje investitora, usmerili su Grbića na specijalizovane

zdravstvene, rehabilitacione i banjsko-rekreativne sadržaje.

Banjski objekat složenih uslovljenosti, u nedalekoj Kanjiži, izgrađen 1977/79 godine, ili projekat za dogradnju - proširenje kapaciteta poznate novosadske Jodne banje na ivici Futoškog parka u Novom Sadu, iz 1978. godine, pokazali su podrazumevajuću ovladanost tehničko - tehnološkim rešenjima primerenim zadatku i vremenu, ali i urbanističko-arhitektonskog koncepta koji od oblikovanja do dispozicije funkcionalnih grupa i sadržaja, od detalja do celine i obratno, kao i upotrebom savremenih i tradicionalnih materijala, eksponira razložne ideje i opredeljenja u odnosu na datu lokaciju i njen kulturno - istorijski kontekst. Objekat je prikazan na VI Sremskomitrovačkom salonu, 1981. godine.⁴

Samosvojnost navedenih elemenata, projektom i realizacijom rekreativnog -rehabilitacionog kompleksa banje Junaković kod Prigrvice, nedaleko Apatina, podignutog između 1979-1983 godine, uvela je Grbića u imenik autora koji su, za najbolje realizacije dobili, nekada vrlo prestižnu nagradu lista Borba. Žiri ove nagrade dodeljivane posebno i za područje Vojvodine, u sastavu Milan Marić, Dušan Prodanović, Ratko Poznatov kao arhitekti i Slobodan Stojanović kao novinar - urednik izdanja Borbe za Vojvodinu, dodeľujući Đorđu Grbiću ovu nagradu 1984. godine, ocenili su, između ostalog, da je Banjskom celinom Junaković uspešno savladana složena funkcionalna intervencija, višestruko vredna pažnje, jer koristi dva elementa karakteristična za Vojvodinu (kosi krov i horizontalno izdužene zidne površine) koji asociraju na sela i sokake ovog prostora i podneblja, na seoska dvorišta i šorove vojvođanskog ambijenta. Oni kažu da je, uz mali broj arhitektonskih elemenata kreiran oblikovno pročišćen i prepoznatljiv objekat - vredan doprinos traganju za arhitektonskim modalitetima karakterističnim za vojvođansko podneblje.⁵

Temama i sadržajima rekreacije, a među njima posebno otvorenim i zatvorenim bazenima. Grbić se, u kontinuitetu i na dalje bavio. U Vrdniku (1982), Moravskim toplicama u Sloveniji (1985), u Odžacima (1987), Šajkašu (1995-97) ili na Klisi u Novom Sadu, u Adaševcima (2000), Čigoti na Zlatiboru

i Milićima u Bosni (1999), Jordanu (1985), sve do Centra za rehabilitaciju i rekreaciju Sitar i Atar u Bandungu u Indoneziji (1989).

Na svim ovim objektima Grbić je, bez obzira na to da li je, kao u Kanjiži, primenjivao najsavremenije materijale ili kao pri realizaciji banjsko - rekreativne celine Junaković u Vojvodini ili u Milićima u Bosni ili pak u Indoneziji, vešto koristio, uz savremeni koncept i tehničko-tehnološka rešenja lokalne materijale bilo za konstrukciju ili za krovne pokrivače, činio je to da bi u prostoru i pejzažu postizao ambijentalne identifikacione elemente.

U predahu bavljenja velikim arhitektonskim programima i sadržajima Grbić se uspešno bavio enterijerima. Među njima još uvek, od 1982. traje onaj od čuvene poslastičarnice Carigrad na bulevaru Mihajla Pupina.

Isto tako, Grbić se uspešno bavio i rešavanjem složenih zadataka adaptacije objekata kulturno - istorijske i graditeljske baštine. Tako je (1984-1986) radio projekte za zahvate na objektima Gimnazije čuvenog Vladimira Nikolića iz 1910. godine, kao i (1987-1989) za zgradu bivšeg sudskog zatvora, poznatog Đule Wagnera, projektovanog i izvedenog 1900-te godine u sklopu nekadanje palate Suda u Novom Sadu.

Nedavno izvedeno Grbićevo delo je Master centar novosadskog sajma.⁶ Obimom (28000 m²), složenošću sadržaja (izlagačko-izložbeni, kongresno-konferencijski, kancelarski, poslovno-trgovački, ugostiteljski i hotelski i njima prateći), lokacijom na tradicionalno poznatom prostoru i mestu Međunarodnog poljoprivrednog sajma u Novom Sadu, na raskrsnici nekada periferijskog dela grada sa, danas punom rekonstrukcijom zahvaćenog dela i širenja grada ka Novom naselju prema Futogu, MC novosadskog sajma kao celina, projektovan je nakon 2000-te godine, a realizovan u vreme od 2003. do 2006. godine.

Zamišljen je i ostvaren kao reprezentativan poslovni objekat, oblikovan za specifične sajamske priredbe, međunarodno i domaće okupljanje poslovnog sveta, mesto ponude i potražnje roba i usluga.

Arhitektonskim rešenjem, primenjenim materijalima i opremom MC je funkcionalno izduženi korpus i silueta duž Hajduk Veljkove i ulice Braće Popović (od glavne ulazne partije do garni hotela) sa prepoznatljivom zastakljenom sedmospratnom poslovnom kulom na uglu. Ta kula, možda je mogla biti i viša, ali i ovakva je već, nova identifikaciona tačka i reper, prepoznatljiva forma ne samo Sajma nego i ukupne urbane strukture grada. Ona akcentuje i učvršćuje celinu kompozicije, a uvlačenjem partera pod trem objekta za dve etaže najpre, pa potom ophodnim galerijama iznad i pod samom kružnom krovnom nadstrešnicom, te izduženom i zatalasano razvijenom fasadom čija visina raste od ulazne partije objekta preko ugaone kule do kreačenda hotelskog dela na kraju prema ulici Braće Popović, specifični je eho i odjek mnogih, u staklu izvedenih, njime oplaćenih ili samo u njega upakovanih arhitektonskih sadržaja savremenog sveta, od dalekih američkih do azijskih obala i za nas evropski bliskog Berlina.

Naravno da ni Grbić nije, niti hteo niti mogao izbeći magiji stakla jednog Helmuta Jana (Berlin, 2000), Hans Holajna (Beč - Robna kuća u centru) i dr. Ima tu međutim nešto što je logično za Novi Sad i našu situaciju.

Od vijugavosti uličnih linija u matrici starog centra, zakrivljenosti fasadnih strana koje čine poprečne i podužne njihove profile, do polukružnih i zaobljenih uglova palata međuratnog perioda (Brašovanova Banovina, Dom novosadske trgovačke omladine ili Tanurdžićeva palata Đorđa Tabakovića) do novijih primera (Milidragović na Novom naselju) kao i najnovijih primera (Metals banka tandema Marušić, uz nekadanji paralelopiped Radničkog univerziteta) ili još neke primere tek iznikle na Bulevaru oslobođenja, evo nakon niza godina, krive linije, kru-

žna osnova, cilindrični kubusi i zakrivljenost fasada, sada i MC Grbića dokazuju vraćanje na razvojne linije, morfologijom trasiranih zakonitosti duha mesta, urbane strukture i arhitektonskog lika Novog Sada, dosta dugo potiskivanih ortogonalnom planimetrijom i monotonom stereometrijom.

Master centrom novosadskog sajma Grbić se iskazuje kao arhitekta koji je, ne prvi put prihvatio sugestije tradicije (pogledajte ponovo Junaković banju ili daleki Bandung) interpretirajući ih na liniji pozitivnih i kvalitetnih kontrasta sa njom, poput onih istih u idejama i realizacijama velikih svetskih majstora savremene arhitekture koja je već osvojila sve kontinente.

Izrastao dakle, na tradiciji stvaralaštva koje je negovano u birou Plan, stasavajući u autorsku ličnost jasne opredeljenosti za primere savremenog, delujući u domaćim uslovima i uz lokalne mogućnosti, Grbić je opravdao opredeljenje Veća TNA da mu ove, 2007. godine, dodeli to priznanje.

Uvrštavajući Grbića u listu dosadašnjih dobitnika TNA Veće je međutim istovremeno učinilo i iskorak u proceni i valorizaciji arhitektonskih ostvarenja u nas, sa nekih novih stajališta i sa vizurama koje mogu biti stimulatивne kako za aktuelno vreme tako i za budućnost.

Kada se obrati veća i nepristrasna pažnja i na Grbićeve predloge za parternu obradu javnih površina u Novom Sadu (Trg slobode, Katolička porta i dr.) kao i na druge intervencije u prostoru ili na njegovu aktivnost kao svojevremenog predsednika DANS-a (1997-2001), sve prethodno već pominjano upućuje na to da je Veće TNA ispravno interpretiralo, ali i produbilo smisao i duh odredbi Pravidnika na osnovu kog deluje.

Slobodan Jovanović

1. Najosnovniji radni biografski podatci o Grbiću sadržani su u Leksikonu srpskih arhitekata, Klub arhitekata, BGD, 2002, str. 41.
2. Slobodan Jovanović, Pregled arhitekture druge polovine XX. Veka u Novom Sadu, DaNS.
3. Dušan Kristić, Polazne osnove za prikaz stanovanja u Novom Sadu 1970-1980, DaNS 5, str.8-22.
4. Arhitektura u Vojvodini 1974-1981, Katalog Sremsko mitrovačkog salona GLV, SM, 1981.
5. Dušan Prodanović, DaNS 5, str.10, 11.
6. Slobodan Jovanović, MC novosadskog sajma, DaNS 43, sept. 2003, str. 36, 37.
7. Tanja Števanović, MC novosadskog sajma, DaNS 55, sept. 2005, str.43-47.

RADOVI

Poslovno-stambene zgrade P+6
Šumadijska ulica br. 5-9, u Novom Sadu
1979. godine.

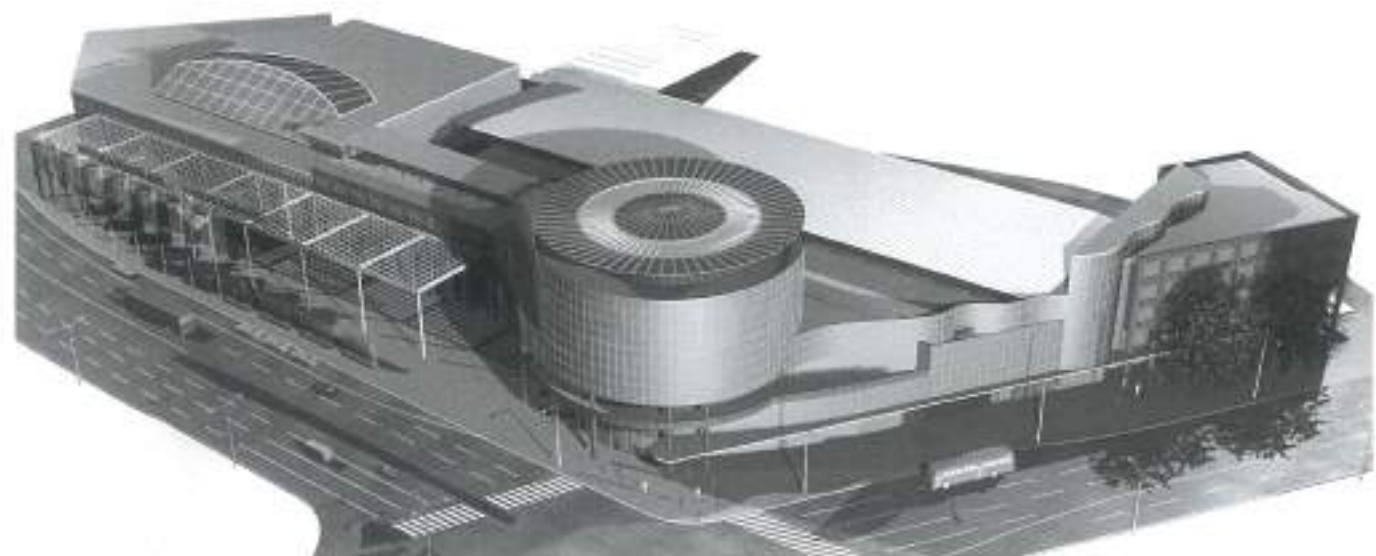

Banja Junaković
Prigrevica (Apalín)
Realizacija 1979-1983 godine,
Nagradu lista Borba

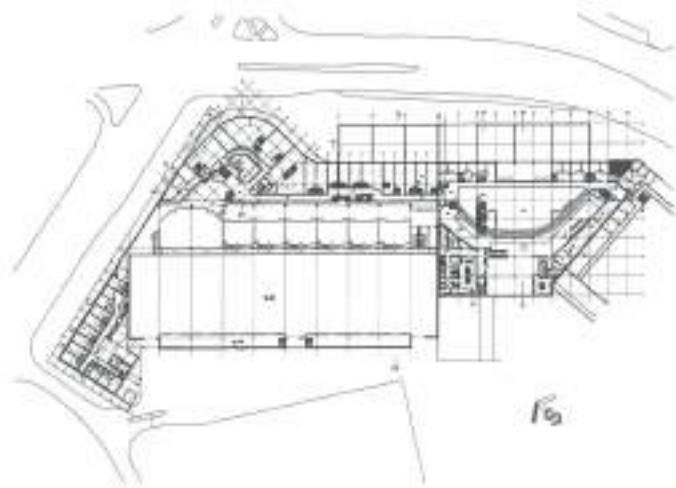

Banja Kanjiža
Realizaciji 1977/79 godine

Osnova prizemlja

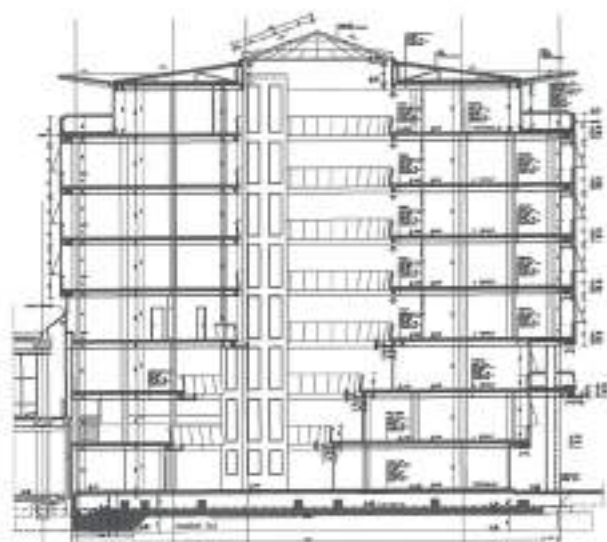

Osnova sprata

**Master centar
novosadskog sajma**
Realizacija 2003-06. godine.

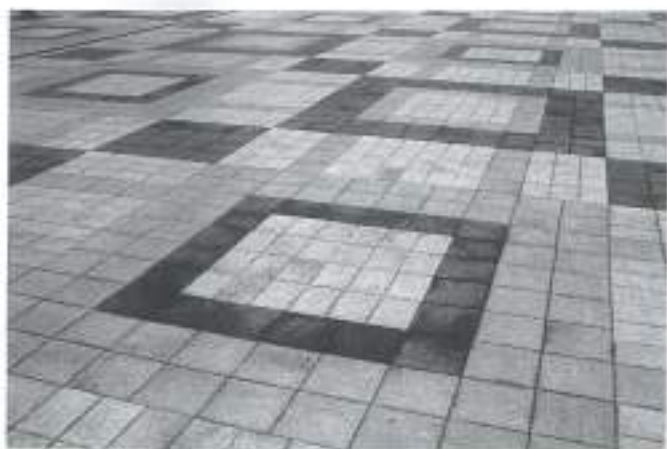

Master centar novosadskog sajma
Realizacija 2003-06. godine.

**Popločavanje centra
Novog Sada**
Realizacija 2006. godine.

Enterijer Vojvođanske Banke
Sportsko - poslovni centar Vojvodina, Novi Sad

**Enterijer Vojvođanske Banke
Ulica Miroslava Antića, Novi Sad**

Enterijer Vojvodanske Banke
u Beogradu, Makedonska 25

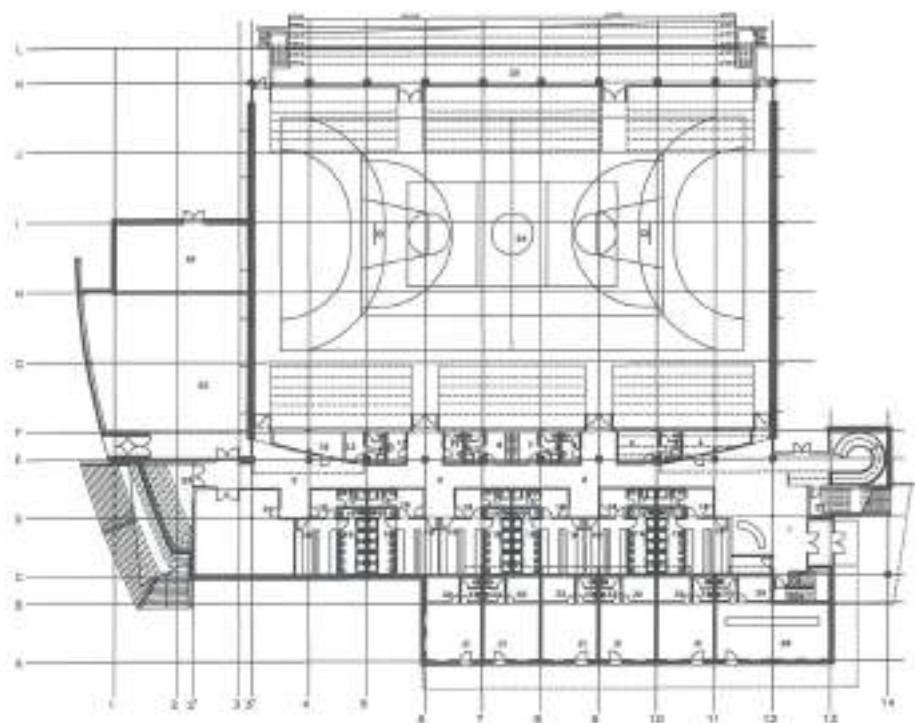
Enterijer Vojvođanske Banke
u Pančevo

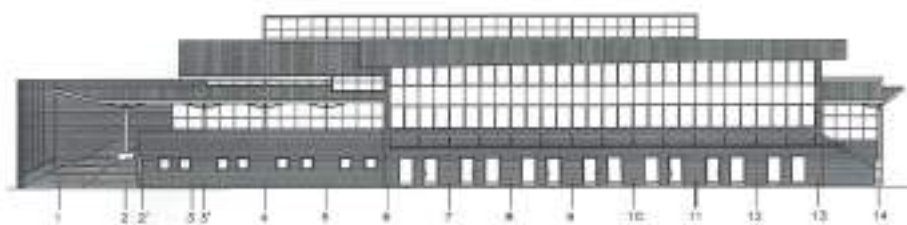
Enterijer Vojvođanske Banke
Bulevar Mihajla Pupina, Novi Sad

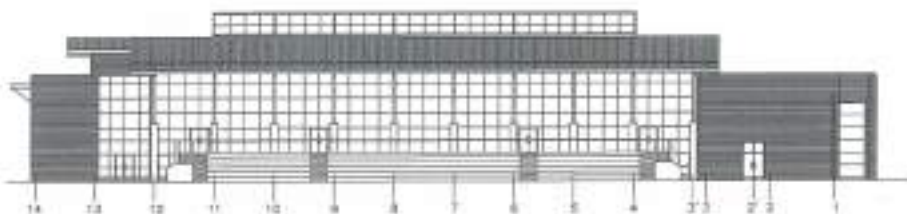
Enterijer Vojvodanske Banke
Bulevar Mihajla Pupina, Novi Sad

osnova prizemlja

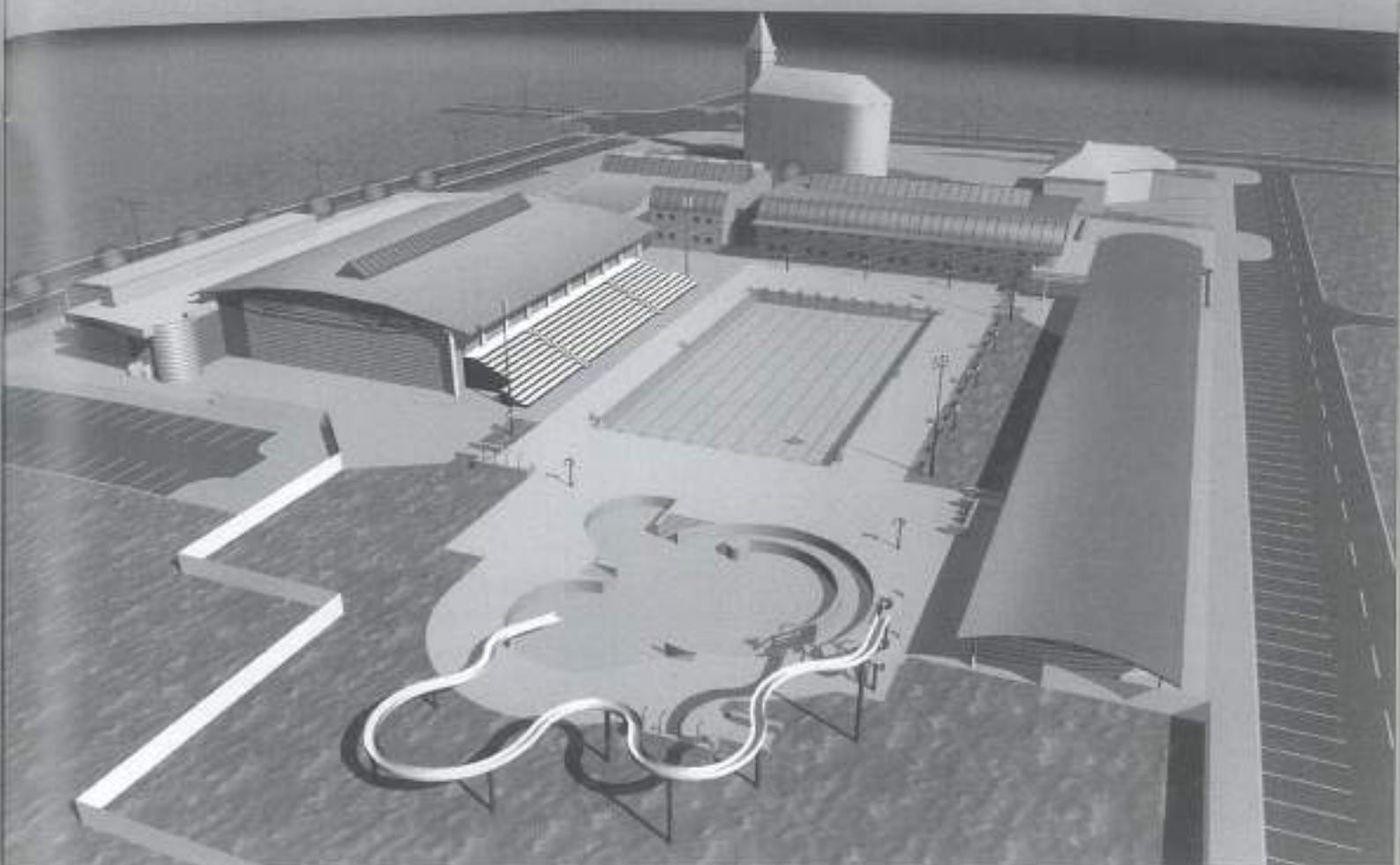

istočna fasada

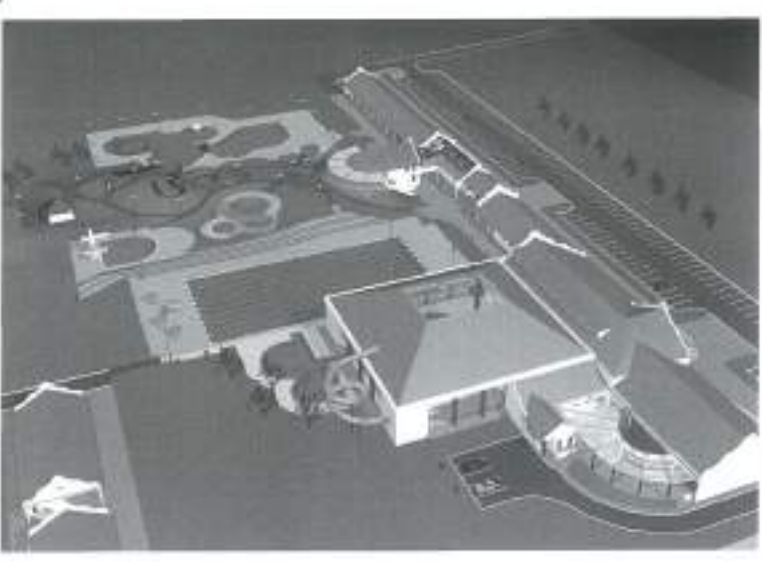
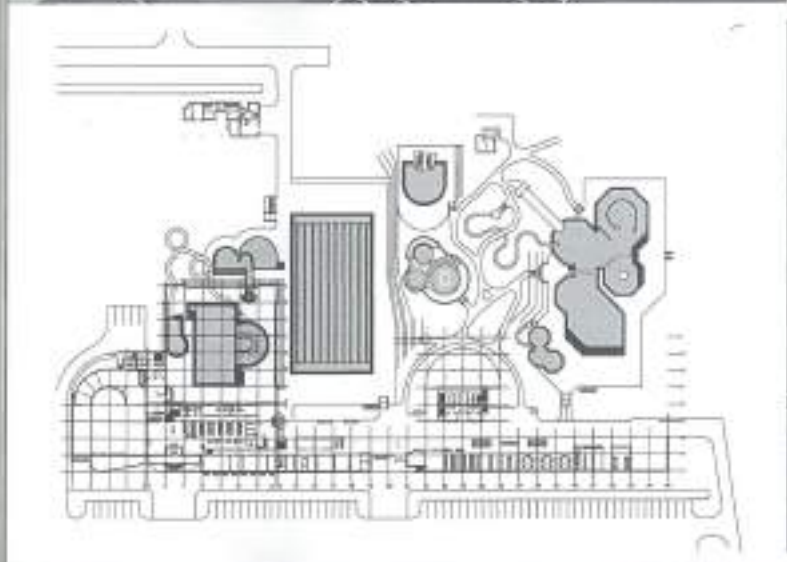

zapadna fasada

Sportski centar „Klisa“
Projekat

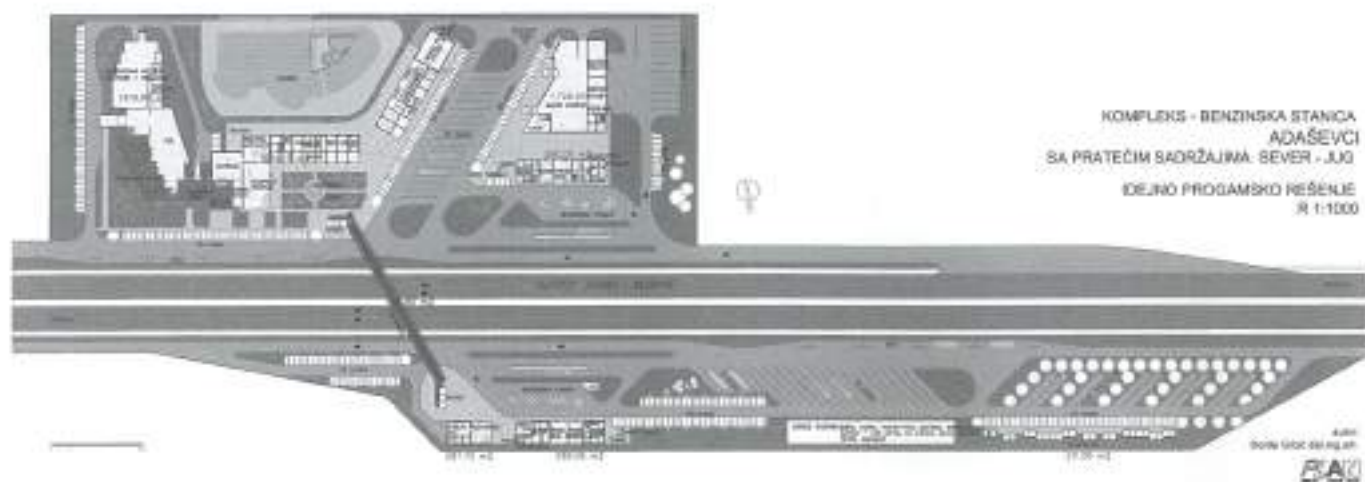

Sportski centar „Šajkaš“
Projekat

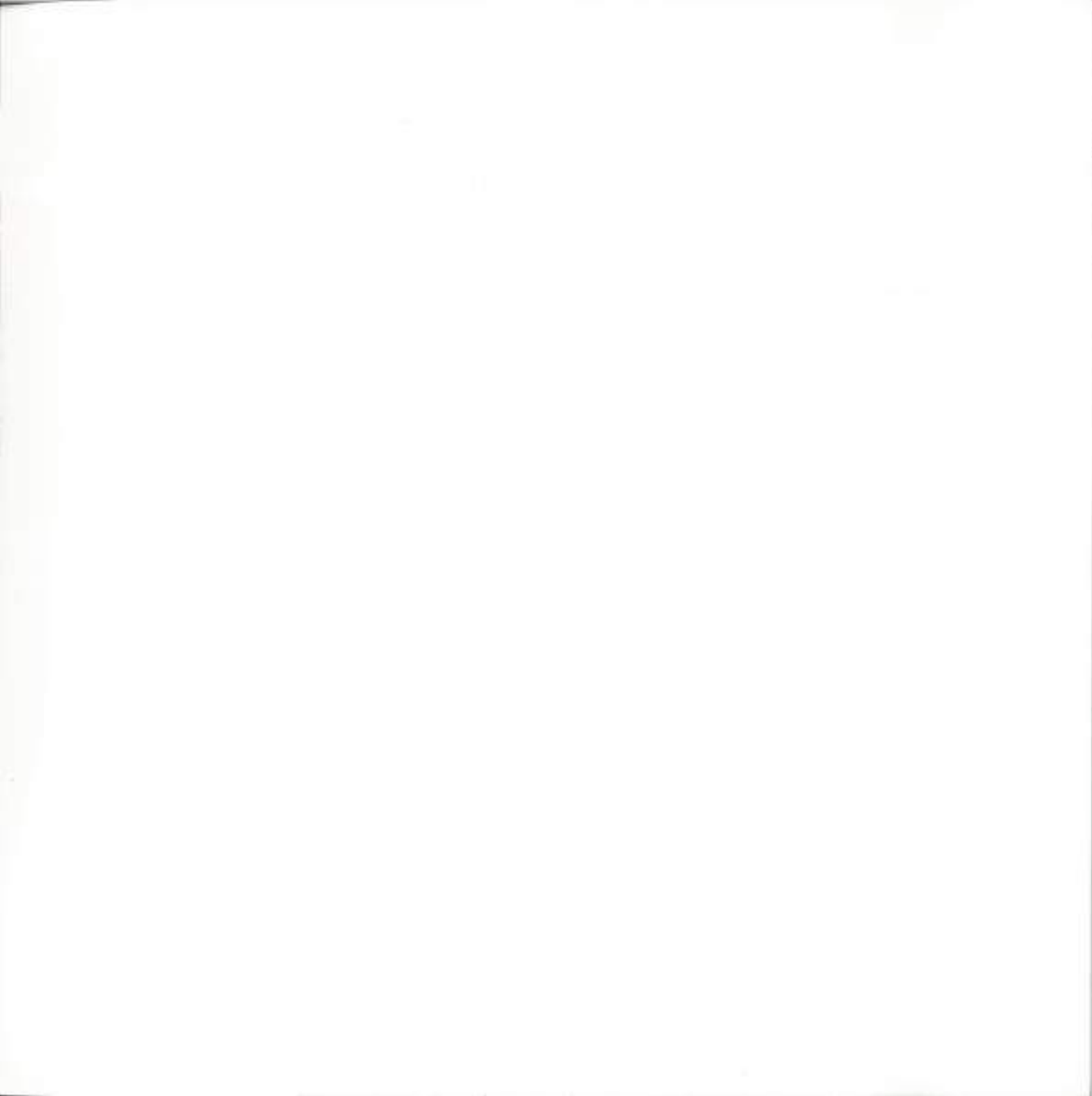

Projekat rekonstrukcije
„Novosadskog otvorenog
univerziteta”

Projekat kompleksa benzinske stanice
 sa pratećim sadržajima u Adaševcima

TABAKOVIĆEVA NAGRADA ARHITEKTURE

Društvo arhitekata Novog Sada

Tabakovićeve nagrade arhitekture – najznačajnije priznanje za arhitektonsko stvaralaštvo koje dodjeljuje Društvo arhitekata Novog Sada, ustanovljeno je 1994. godine i znak je priznanja jednom od pionira naše moderne arhitekture, istaknutom graditelju Novog Sada i Vojvodine, arhitekti Đorđu Tabakoviću (1897-1971).